

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Orator Christianvs Caroli Regii E Societate Iesv

Reggio, Carlo

Romæ, 1612

Probatur hæc veritas rationibus. Cap. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68672](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68672)

feri, nisi idem fuerit vir bonus. Nec debet hoc mirum videri, cum laudem hanc olim in Oratore suo. Ethnici quoque sapientes requirerent. Ex quibus Seneca, is, qui declamationes scripsit, in earum Proemio iuvenes suos his verbis alloquitur. Erratis optimi iuvenes, nisi illam vocem, non Marci Catonis, sed oraculi creditis, Orator est Marce fili, vir bonus, dicendi peritus. Quintilianus autem Oratorem à se institui profiteretur illum perfectum, qui (inquit) esse nisi vir bonus non potest; Ideoque non dicendi modo eximiam in eo facultatem, sed omnes animi virtutes exigimus.] Qua in re demonstranda, probabili sane conatu elaborat. Equidem non dubitarim, quin idem omnino docturus fuerit Arist. si lucem Christianæ disciplinae nactus esset. Nam id, nisi fallor, hoc argumento ex eiusmet preceptis ostenditur. Aristoteles ipse docet necessariam dicenti opinionem boni viri apud eos, apud quos verba facit; ac proinde debere enim ita instituere orationem, ut eam sibi existimationem dicendo conciliet; quod perinde est, ac si dicat, Oratori ita est agendum, ut siue habeat verè siue non habeat virtutem; certè habere putetur. Adeo est in auditorum animis necessaria talis de suadente opinio. At Christiano Oratori nullo modo fas est hypocritam agere, & consecrari famam virtutis, quam non habeat: habeat igitur virtutem ipsam, ut opinionem veram colligat.

Probatur rationibus. Cap. II.

Prima ratio ex muneris dignitate. Par. 2. Pastor. c. 3. Ad quas virtutes prædicatio refertur.

Quicquid tamen profano de Oratore, sentire libeat, certè quidem sacer Orator non modò veram, sed etiam maximam in omni genere virtutem postulat. Eadem, inquit, Greg. loci maiestas, quæ concionatorem grandia dicere cogit, etiam magna operari impellit. Supra in cap. 9. libri primi diximus, Prædicatoris opera ad præstantissimas pertinere virtutes, ad charitatem erga Deum, & proximos, & ad alias omnes, ad quas cohortatur auditores, vel à quarum contrarijs vitijs abducit. Est enim temperantiæ ad ieiunium, pudicitia ad castimoniam, iustitiæ ad suum cuique reddendum exhortari, dammareque intemperantiam, libidinem, iniquitatem, eodemque modo in cæteris. Propriè autem è sua natura prædicare, quod est recta præbere consilia, adhibereque opportunas adhortationes, & consolationes, & alia ad vitam spiritualem subsidia, ad virtutem Misericordiæ pertinet: quod etiam S. Thom. non semel

se mel docet. Igitur sicut largitio elemosynæ corporalis, ut ita fiat, sicut natura sua postulat, ex misericordiæ virtute nasci debet; sic opera Christiani sua foris, cum per omnes vagentur virtutes, eas omnes in eo, ac præcipue erga proximum, charitatem requirunt. Ac veluti haud vere esset misericors qui pecuniam alia, quam virtutis causa largiretur; ita nec dignus erit Prædicator, qui sua opera non ex virtute progignet. Quia in re etiam deterior Prædicatoris causa est. Nam qui dat elemosynam, perinde appositè ad miseriam inopis releuandam, dabit, siue misericordiæ amore tribuat, siue iactantiæ: Prædicator autem vix poterit, quæ ab ipso expectantur, spirituales elemosynas, quemadmodum opus est, & eius officium iubet, conferre, nisi veras possideat in mente virtutes.

Deinde desideratur in eo ad hanc rem Sapiencia. At ea in animam maleuolam non introibit. Nam, ut ait Cassian. Impossibile est immundam mentem donum scientiæ spiritualis adipisci. Nemo enim in vas fœtidum atque corruptum unguentum aliquod nobile, aut mel optimum, aut preciosi quiddam liquoris infundit; facilius enim quamuis odoratissimum myrum se mel horrendis imbuta fetoribus testa contaminat, quam ut aliquid ex eo suauitatis, aut gratiæ ipsa concipiat. lege totum caput decimum sextum Cas. collationis 14. Ita igitur & vas peccatoris nostri nisi prius fuerit ab omni fœtidissima vitiorum contagione purgatum, non merebitur suscipere illud benedictionis unguentum, de quo dicitur, sicut unguentum in capite &c. nec illam scientiâ spiritualem, & eloquia scripturarum quæ sunt dulciora super mel & fauam, impolluta seruabit. Quod vidit etiam inter infidelitatis tenebras Fabius. Adde, inquit, quod ne studio quidem operis pulcherrimi vacare mens, nisi omnibus vitijs libera potest. Primum quod in eodè pectore nullum est honestorum, turpiumque consortium: & cogitare optima simul ac deterrima non magis est vnus animi, quam eiusdem hominis, bonum esse, ac malum. Tum illa quoque ex causa, quod mentem tantæ rei intentam vacare omnibus, alijs, etiam culpa carentibus curis, oportet.] Quæ nostrum in Oratorem, quanto is diuini tractat, tanto maiori iure conueniunt. Malè itaque omnino res cedit, nisi Deus Concionatoris mentem prius illuminet, osque aperiat. Verum enimvero amicis arcana sua reuelare se dixit Christus. Vos autem dixi amicos, quia quæcunque audiui à Patre meo, nota feci vobis. Qui autem sint amici ipse item docuit: Vos autem

Secunda ratio ex natura Sapiencie. Collat. 14. cap. 10. & cap. 16.

Psal. 132.

Sapiencia bonis sese comunicat.

Ecc. c. 5.

autem amici mei eritis, si feceritis, quae praecipio vobis. Sed audiamus quam locum hunc S. Spiritus & copiose, & magnifice tractet. Qui timet Deum faciet bona, & qui continens est iustitiae apprehendet illam (nempe sapientiam) & obnabit illi quasi mater honorificata, & quasi mulier a virginitate suscipiet illum. Cibabit illum pane vitae, & intellectus, & aqua sapientiae salutaris potabit illum, & firmabitur in illo, & non flectetur, & continebit illum, & non confundetur: & exaltabit illum apud proximos suos: & in medio Ecclesiae aperiet os eius, & adimplebit illum spiritu sapientiae & intellectu, & stola gloriae vestiet illum. (Et addit) Homines stulti non videbunt eam, longè enim abest à superbia & dolo, viri mendaces non erunt illius memores, & viri veraces inuenientur in illa, & successum habebunt, usque ad inspectionem Dei. Non est speciosa laus in ore peccatoris, quoniam à Deo profectio est sapientia, sapientiae enim Dei adhaeret laus, & in ore fideli abundabit, & dominator dabit eam illi. En vt timenti Deo occurrat sapientia; eiusdem vt aperiat os in Ecclesia, vt viri veraces in sapientia inueniantur, & successum habeant usque ad inspectionem Dei; quia noua lucra reportant, quousque ad ipsam perueniant clarum Dei conspectum. En vt sapientiae, quae scilicet cum sancto timore, & virtutum omnium perfectione coniuncta est, adstet Dei laus: & in ore fideli abundet ijs nimirum fructibus, quos & in dicentis, & in audientis corde procreat. En altera ex parte vt sapientia longè absit à superbia, & dolo: vt viri mendaces, id est, improbi quilibet, non sint memores illius. Quid autem illo clarius & grauius, Non est speciosa laus: & addunt multa biblia causam, quia non est à Domino missus.

Explicatur
optimus lo-
cus.

Tertia ratio
ex natura
eloquentiae.

Quint. 1.
12. cap. 1.

In bonis elo-
quentia vera
viget.

Rursum desideratur in Oratore Christiano non sapientia, modo, sed & eloquentia. Hanc autem rebus, quas tractat, & personae, quam sustinet conuenientem nunquam poterit absque insigni virtute nancisci. Qualis enim quisque est, ita loquitur. Certè, inquit, Fabius melius persuadebit alijs, qui prius persuaserit sibi. Prodit enim se quamlibet custodiatur simulatio: nec vnquam tanta fuerit eloquendi facultas, vt non titubet & hareat, quoties ab animo verba dissentiant. Vir autem malus aliud dicat necesse est, quam sentit. Bonos nunquam honestus sermo deficiet: nunquam rerum optimarum (nam iidem etiam prudentes erunt) inuentio: quae etiamsi leoncinis destituta sit, satis tamen natura sua ornatur, nec quicquam non disertè quod

quod honeste dicitur. Hæc Fabius. Quibus in re illud, Aposto-
 li acclametur: Testimonium hoc verum est. Nam reuera quid
 interest inter eius orationem, quæ pleno fluit ex pectore, quam
 dicentis ornat, & armat innocentia, & facta corroborant; cui
 conscientia fiduciam, & quasi frontem addit, quid, inquam, in-
 ter huius orationem interest, atque præmortuam illius dictio-
 nem, quæ aduersante corde solum trepida formatur in lingua,
 dum siue inuehatur in vitia, siue honesta commendet sese ac-
 cufat, sese condemnat? Cum igitur totus sit Christianus elo-
 quens in commendatione virtutis, & vitiorum insectatione;
 quin poterit cū dignitate loqui, cum grauitate agere, nisi re-
 vera vitia oderit, virtutem amet? Neque nunc ago de vi recti
 exempli: suum illi destinatum est caput; sed tantum de conue-
 niente ad cunctas sui officij partes Concionatori virtute. Qui
 cuiuspiam vitium corripit, vacet eo, alioquin dicta factis defi-
 cientibus erubescunt. Emundicia quæ lucernis expurgandis
 vsui erant, Deus aurea esse voluit, qualem igitur volet Concio-
 natorem esse ad purganda populi peccata missum? Non con-
 fundant, inquit, S. Hieron. sermonem tuum opera tua: ne cum
 in Ecclesia loqueris, tacitus quilibet respondeat, cur ergo hæc
 quæ dicis, ipse non facis? Delicatus magister est, qui pleno vē-
 tre disputat de ieiunijs. Accusare auaritiam, & latro potest,
 Sacerdotis Christi os, mens, manusque concordent. In libel-
 lo duodecim abusorum, qui Cypriano adscribitur, Primus cē-
 setur abusonis gradus; si sine bonis operibus prædicator fue-
 rit; quia quæ sermone docet, actibus explere negligit. Et sub-
 ditur; Nunquam enim sit efficax constituentis authoritas, nisi
 eam effectu operis cordi affixerit audientis. Optime Nazia-
 zenis comparat malos Prædicatores malis pictoribus, qui lin-
 gua pingunt, vita expungunt. Ideo (vt vtat eius verbis) pur-
 gari prius debent, quam purgare; lux fieri, & alios illumina-
 re; ad Deum appropinquare, & ita alios adducere: sanctifica-
 ri, & ita alios sanctificare: prius manibus ducere, idest exem-
 plo suarum actionum, inde consiliū dare. Nemo inquit Sym-
 machus Papa, rectè monitoris personam suscipit, nisi qui acti-
 bus suis errata condemnet, & amorem innocentia conuersa-
 tione demonstrat. Et Greg. Quid est, quod labia sponsi lilia es-
 se dicuntur? nisi quod illi per quos Christus loquitur, necesse
 est, vt mundi sint, & per eos bonus odor aspergatur. De qui-
 bus erat Apostolus Paulus, qui dicebat bonus odor sumus Deo
 in omni loco; & in his qui pereunt, & in his qui salui sunt.]

Quid?

Cap. 1. ad Tit.

Hier. Ep. 2. ad Nepot.

Apol. 1. 2.

Habetur dist. 81. c. nemo.

In cap. 3. cant.

Quid? quod, ut ait Isidorus, interdum doctoris vitio etiam ipsa vera doctrina vilescit: quia dum non vivit sicut docet, ipsam quam prædicat veritatem contemptibilem facit? Si non habueris opera (inquit Chrysostomus?) non tantum loquens non profuisti, sed & potius læsisti. Melius est tacere. Quare? Quoniam opus mihi reddis impossibile. cogito namque, quod si tu tanta differens non efficis, multo magis ego venia dignus. Quam porro indignè, quam insulsè de spiritali vita loquetur, qui eam non intimo cordis palato gustarit? Nam neque de mellis dulcedine quisquam melius, quam ex gustatu loquitur.

Quinta ratio ex morata oratione. Quod si in primis eloquentiæ laudibus morata censetur oratio, cum scilicet in dictione probi mores dicentis elucet, ijque benevolentiam auditorum conciliant, ij persuadent, mōventque. quia, ut ait Augustinus. Habet, ut obedienter audiatur, quā acunquē granditate dictionis maius pondus vitæ docentis. quin rogo, habebit bonos mores oratio, si habeat malos Orator? Ad hæc auctoritas in dicente necessaria est, ut fide sit dignus. Nunquam enim bene auditur, qui male audit. Quin etiam mali hominis graue est sequi consilia, etiam si res etiam esse intelligantur. Plutarchus in moralibus, & Gellius referunt Lacedæmonum iudices cum orationem satis bonam audissent, quam improbus orator habuerat, probasse quidem, quæ ille dixerat, sed displicuisse eis, quod malus esset author. Gell. l. 18. sequendus; ideoque decrenisse, ut alius bonis ornatus moribus eadem repeteret, ne pravi hominis sequenti consilium viderentur. Simile est quod Tullius de Phormione Peripatetico refertur. qui cum aliquot horas de Imperatoris officio, & re militari coram Annibale, Pano Imperatore præstantissimo, disputasset, interrogatus Imperator quid de Phormionis oratione sentiret, libere dixit, se multos deliros senes saepe vidisse, sed qui magis quam Phormio deliraret, vidisse neminem: quod ea, quæ ipse non esset expertus, vellet ceteros edocere. At inquires, verbum diuinum quocunquē ex ore manet, ingenita vi sua pollet, idque, ad quod mittitur, efficit. Est ita sanè; potest Deus, ut initio dixi, per quoscunquē homines sua alijs dona largiatur. men certū est posse malos prædicationis ministros impedimentum diuinis donis obijcere. Isid. Arcus peruersus est lingua ministrorum docentium bene, & vitentium male &c. Inde enim est, quod tantopere cauebat Paulus, ne quam offensivam daret Euangelio. Inde sanguis impij, qui perierit, quod speculator non annunciauerit, de manu ipsius speculatoris requiritur.

ritur. Quid autem interest. non annunciauerit omnino, an male annunciauerit?

Et infra sparsim ostendetur, quantum preces, & recta opera Prædicatoris pro fructu animarum adiuuent apud Deum; idque ex proprio requiri Doctoris officio etiam S. Thom. ostendit, ubi demandatum Prælati ait à Domino docendi munus, & baptizandi: sed ita, ut illud per se, hoc per alios exerceret. Et hoc ideo (inquit) quia in baptizando nihil operatur meritum, & sapientia ministri, sicut in docendo. Et sane quid est quod tantum Apostoli profecerunt? Num ob exquisitum dicendi genus? Non ita: sed spiritus Domini repleuit orbem Terrarum. Nec in verbis, ut ait Iustinus, sed in factis, & operibus res Religionis nostræ positæ sunt. Qui subdit, Philosophorum fuisse Ethnicorum, aliquos, qui vellent eloquentia freti persuadere hominibus falsam religionem. Sed operarium frugiferum videamus quomodo per Malachiam sub nomine Leui describat Deus. Pactum meum fuit cum eo vitæ, & pacis, & dedi ei timorem, & timuit me, & à facie nominis mei pauebat. En ante omnia virtus; Sequitur iam recta doctrina. Lex veritatis fuit in ore eius, & iniquitas non est inuenta in labijs eius. Iam rursus ad morum Sanctitatem & coniunctionem cum Deo regreditur: In pace, & in æquitate ambulauit mecum. Tum demum sequitur fructus: Et multos auertit ab iniquitate. Timor igitur Dei, sincera doctrina, consensus, coniunctioque cum voluntate diuina ad auertendos ab iniquitate multos sunt quæreda.

Oratio ex fructu.

3.p. q. 67. ar. 3. 1.

In Parænetica ad gætes.

Cap. 2.

Probatur eadem conclusio ex titulis Concionatori proprijs. Cap. III.

Adde his concionatorem instrumentum Dei esse quasi simile ijs, quæ coniuncta nominantur, id est, quæ solent vim, & impulsus accipere ab agente principe, tum cum adhibentur ad opus, ideoque apte oportet, & ei esse coniuncta. quomodo manus est hominis instrumentum, At semina arborum, & instrumenta id genus alia, separata vocantur, quia cum ab agente primo semel suo in ortu virtutem receperunt, per eam postea, etiam illo absente, suum opus efficiunt. Quibus comparare possumus sacramentorum ministros, quatenus eorum propria effecta à ministri virtute, seu vitio non pendent. Ex priore igitur genere Concionator cum sit, coniunctus conetur esse cum Deo, qui virtutis & impulsus est author. Adde quod serui flagitiosi,

F